

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **A. G.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 30. 11. 2004, č. j. 59 Az 406/2003 – 63,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 21. 5. 2003, č. j. OAM-11050/VL-20-P05-2001 nebyl žalobci udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu) a současně bylo rozhodnuto o tom, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí správní orgán uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení azylu byla snaha žadatele o legalizaci pobytu na území ČR a dále odmítání výkonu základní vojenské služby v ozbrojených silách Arménské republiky. Dospěl k závěru, že uvedené skutečnosti nelze podřadit pod důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Neshledal podmínky ani pro udělení azylu podle § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu. Po zhodnocení výpovědi žadatele a jejím porovnání s informacemi o zemi státní příslušnosti, neshledal správní orgán existenci překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že rozhodnutí napadá v celém rozsahu. Namítal, že správní orgán porušil ustanovení § 3 odst. 1, 3, § 32 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb. (dále jen správní řád). Dále uvedl, že se domnívá, že splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 14 zákona o azylu. Uvedl dále, že správní orgán se vůbec nezabýval možností udělit mu azyl podle tohoto ustanovení. Citoval část rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 5. 2003, sp. zn. 47 Az 114/2003. Na podporu svých tvrzení přiložil zprávu Human Rights Watch World Report za rok 2002 a 2003 týkající se situace v Arménii (a týkající se rovněž poměrů v armádě), dále kopii potvrzení ambasády Arménské republiky, v němž se zamítá jeho žádost o vydání pasu. Uvedl dále, že žije v ČR od svých osmi let. Návrat do Arménie je pro něho nepředstavitelný. Arménie mu odmítá za stávajících okolností vydat pas, čímž mu znemožňuje legalizaci pobytu kdekoliv. Vydání pasu podmiňuje absolvováním základní vojenské služby v Arménii, resp. dostavením se před odvodovou komisi, což ale vzhledem k jeho dobrému zdraví představuje naprostou jistotu, že bude nucen narukovat. Arménie nenabízí možnost vykonání civilní služby, avšak podmínky v arménské armádě jsou natolik hrozivé, že se obává o svůj život a zdraví v důsledku fyzického zneužívání, bití a mučení, jemuž jsou odvedenci běžně podrobováni, nejsou-li schopni se vykoupit vysokými peněžními sumami, kterými žalobce nedisponuje. Citoval příslušné pasáže ze zpráv, které předložil a které se týkaly poměrů v arménské armádě. Navrhoval, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno pro nezákonnost a pro vady řízení a věc byla vrácena k dalšímu řízení žalovanému.

Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, rozsudkem ze dne 30. 11. 2004, č. j. 59 Az 406/2003 – 63 rozhodnutí Ministerstva vnitra č. j. OAM-11050/VL-20-P05-2001 ze dne 21. 5. 2003 zrušil pro vady řízení a věc vrátil Ministerstvu vnitra k dalšímu řízení. Dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu, z vyjádření Arménské republiky ve Vídni ze dne 22. 1. 2001, ze zprávy UNHCR ze dne 6. 6. 2000, ze zprávy Ministerstva zahraničí Spojených států o dodržování lidských práv za rok 2001 ze dne 4. 3. 2002, ze světové zprávy Human Rights Watch za rok 2002 a 2003. Po posouzení věci konstatoval, že souhlasí se závěry správního orgánu v tom směru, že žalobcem uváděné důvody v žádosti o udělení azylu nelze podřadit pod důvody taxativně vymezené v ustanovení § 12 zákona o azylu. Považoval však za důvodnou námitku žalobce ve vztahu k výroku podle § 14 a § 91 zákona o azylu. Konstatoval, že z napadeného rozhodnutí není zřejmé, na základě jakých úvah žalovaný rozhodoval ve vztahu k výroku o humanitárním azylu. S ohledem na skutečnost, že žalobce žije dlouhodobě na území České republiky, studuje zde a žije zde celá jeho rodina, považoval soud odůvodnění správního orgánu za nedostatečné a spatřoval v tomto nedostatku porušení procesních předpisů. Krajský soud uvedl, že nedostatečné odůvodnění neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu považuje v tomto konkrétním případě za podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které může mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Ve vztahu k výroku podle § 91 zákona o azylu soud uvedl, že žalovaný svůj závěr o tom, že nevyslovení překážky vycestování není v rozporu s mezinárodními smlouvami, vůbec neodůvodnil. Podle názoru soudu z předložených zpráv vyplývá, že nevyslovení překážky vycestování je v rozporu s čl. III. Všeobecné deklarace lidských práv (DEO 1/48), čl. VI. Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (120/1967 Sb.), čl. II. a III. Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (§ 209/1992 Sb.) a čl. III. Úmluvy proti mučení a jinému krutému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (§ 143/88 Sb.). Zavázal správní orgán k tomu, aby v dalším řízení rozhodnutí o neudělení či udělení humanitárního azylu podrobně odůvodnil s tím, že z rozhodnutí musí být zřejmé,

jakými úvahami se správní orgán řídil, jak se vypořádal se skutečností, že žalobce žije dlouhodobě se svou rodinou na území České republiky, studuje zde, prostředí v Arménii je mu cizí, neovládá arménský jazyk. Dále uvedl, že nové rozhodnutí o překážce vycestování musí být v souladu se shora uvedenými mezinárodními smlouvami a musí být řádně odůvodněno. Správní orgán je povinen zjistit přesně a úplně skutečný stav věci, tedy situaci v armádě Arménské republiky. Podle názoru soudu by měl správní orgán hodnotit i důkazy předložené žalobcem pro soudní řízení, tzn. zprávy Human Rights Watch Worlds Report 2002/2003. Obsah těchto zpráv totiž ještě podrobněji monitoruje situaci v arménské armádě, potvrzuje i skutečnosti, obsažené ve zprávách použitých správním orgánem.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalovaný (dále též jen stěžovatel), a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Namítal, že neakceptuje právní názory soudu a tvrdil, že správní rozhodnutí je i v části o neudělení humanitárního azylu dostatečně odůvodněno zcela v souladu s ustanovením § 47 odst. 3 správního řádu, neboť stěžovatel v odůvodnění správního rozhodnutí jednoznačně uvedl, že humanitární azyl ve smyslu ustanovení § 14 zákona o azylu neuděluje po posouzení osobní situace žalobce a poměrů v zemi jeho státní příslušnosti, přičemž obojí – jak osobní situace, tak poměry země – jsou v odůvodnění rozhodnutí zjištěny a hodnoceny dostatečně pečlivě. I stručné odůvodnění neudělení humanitárního azylu považuje stěžovatel za dostatečné a dodává, že azyl z humanitárních důvodů je institutem zcela výjimečným, jímž nelze řešit získání povolení k pobytu v České republice, jak se o tom výslovně žalobce v průběhu azylového řízení vyjádřil při pohovoru dne 21. 2. 2003. Azyl je pouze jednou z více možností, na základě kterých může cizinec pobývat za území ČR. Podmínky pro udělení azylu jsou přitom stanoveny v zákoně velice přísně. Stěžovatel poukázal na rozsudek Krajského soudu v Plzni a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 2 Azs 199/2004.

Stěžovatel dále uvedl, že k soudem vytknutým vadám řízení při rozhodování o překážce vycestování, trvá na svém závěru, že žalobci nehrozí v případě návratu do Arménie nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu [§ 91 odst. 1 písm. a) bod 2 zákona o azylu], neboť se v případě žalobce jedná o pouhou možnost takového zacházení, která sama o sobě nemá za následek porušení čl. III. Evropské úmluvy o ochraně lidských práv ani ostatních soudem vyjmenovaných ustanovení mezinárodních smluv, nemůže být z tohoto důvodu proto shledán rozpor správního rozhodnutí s ustanovením § 91 odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatel vyslovil přesvědčení, že jím vydané správní rozhodnutí je zákonné a soud měl žalobu pro nedůvodnost zamítnout. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že s obsahem kasační stížnosti nesouhlasí a navrhuje, aby byla zamítnuta. Znovu poukázal na svou osobní situaci a zdůrazňoval, že se do Arménie vrátit nemůže, neboť tam nemá žádné zázemí a navíc se důvodně obává ohrožení života a zdraví v souvislosti s výkonem vojenské služby.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti podle § 109 odst. 3 s. ř. s.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že se stěžovatel dovolává důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle uvedeného ustanovení lze kasační stížnost

podat z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku neshledal.

Jak již bylo opakovaně řečeno i v judikatuře Nejvyššího správního soudu, je nepochybné, že udělení azylu podle § 14 zákona o azylu je na volné úvaze příslušného správního orgánu, avšak musí být zřejmé, o co se jeho úvahy opíraly, z jakých podkladů při své úvaze vycházel a k jakým závěrům dospěl, aby bylo možno přezkoumat, zda daný správní orgán nevybočil z obecných mezí daných základními principy platného právního řádu, či z hlediska procesních předpisů. V posuzovaném případě však Nejvyšší správní soud shledal porušení zásad týkajících se mezí volnosti správního uvážení, kdy ve vztahu k tomuto typu azylu je v napadeném rozhodnutí uvedeno pouze to, že „správní orgán v případě žadatele po posouzení jeho osobní situace a poměru v zemi jeho státní příslušnosti humanitární azyl ve smyslu § 14 výše uvedeného zákona neuděluje“.

Se stěžovatelem lze do jisté míry souhlasit pouze potud, pokud uvádí, že obojí, tj. jak osobní situace, tak poměry země (i když ne zcela úplně) jsou v odůvodnění rozhodnutí zjištěny. Nelze však již souhlasit s tím, že by byly hodnoceny dostatečně pečlivě. Výše uvedený závěr o hodnocení konkrétní osobní situace stěžovatele a o situaci v zemi jeho státní příslušnosti prakticky ničeho nevypovídá. Z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu není patrno, zda a do jaké míry správní orgán při udělení tohoto typu azylu přihlížel k tomu, že žalobce na území ČR žije od svých osmi let, studuje zde a plně se integroval do české společnosti. Na území ČR žije u svých rodičů, kteří zde mají trvalý pobyt a je na nich materiálně i duševně závislý, neboť v Arménii nemá žádné příbuzné ani přátele, neovládá místní jazyk a nezná místní zvyky a prostředí je mu cizí. Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že azylovým řízením by neměly být nahrazovány postupy podle jiných právních předpisů, zejména podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, nicméně v posuzované věci je situace žadatele výjimečná v tom směru, že nemá pas, a je prokázáno, že arménská ambasáda ve Vídni sdělením ze dne 22. 1. 2001 zamítla žádost o vydání arménského pasu s odůvodněním, že nový pas lze obdržet pouze tehdy, jestliže Ministerstvo obrany vydalo konečné rozhodnutí o budoucím postavení žadatele a o jeho službě nebo přednostním osvobození od vojenské služby. Žalobce se tedy dostal do situace, kdy nevydáním nového pasu je mu znemožněna legalizace pobytu kdekoliv.

Nejvyšší správní soud si je dále vědom i toho, že výkon vojenské služby je všeobecně považován za povinnost vyplývající ze státoobčanského vztahu, avšak zjištění poměrů v arménské armádě (jak bude uvedeno níže), brání žalobci se do Arménie vrátit.

Úvahy o osobní situaci žadatele a o zemi jeho státní příslušnosti ve vztahu k posouzení podmínek uvedených v ustanovení § 14 zákona o azylu v napadeném rozhodnutí zcela chybí. Nejvyšší správní soud proto sdílí názor krajského soudu vyjádřený v odůvodnění napadeného rozsudku o tom, že nedostatečné odůvodnění výroku o neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu, je třeba v tomto konkrétním případě považovat za podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kromě závazného právního názoru vysloveném krajským soudem v odůvodnění napadeného rozsudku, by mělo být podle názoru Nejvyššího správního soudu přihlédnuto v dalším řízení i k tomu, že dědečkovi žadatele – C. D. A., bylo rozhodnutím Policejního

prezídia ČR ze dne 13. 7. 1998 přiznáno postavení uprchlíka z důvodu náboženského pronásledování v Arménii. Rozhodnutím téhož orgánu ze dne 11. 1. 2000 byl matce žalobce – R. K. povolen trvalý pobyt na území ČR s ohledem na stupeň integrace rodiny a na humanitární charakter případu (otec ve vysokém věku s povoleným pobytem v ČR). Se stejným odůvodněním bylo téhož dne vydáno rozhodnutí o povolení trvalého pobytu na území ČR otci žadatele – G. G., a poté dne 10. 3. 2003 bylo vydáno rozhodnutí o povolení trvalého pobytu na území ČR sestře žadatele – G. J., z důvodu společného soužití s rodiči, jímž bylo uděleno povolení k pobytu.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že námitky žalovaného (stěžovatele) ve vztahu k výroku podle § 14 zákona o azylu důvodnými neshledal.

Nejvyšší správní soud nesouhlasí ani s námitkami stěžovatele ve vztahu k výroku podle § 91 zákona o azylu. V tomto směru je třeba se především zaměřit na zjištění, učiněná soudem ve vztahu k poměrům panujícím v arménské armádě. Ze zprávy UNHCR ze dne 6. 6. 2000 bylo zjištěno, že situace lidských práv v Arménii se zlepšuje, byly však vyjádřeny obavy ohledně situace branců. Stále přicházejí zprávy o šikanovaní branců odvodovými důstojníky a jejich podřízenými. Vyhýbání se vojenské služby a dezerce je častým jevem, motivovaným většinou otřesnými podmínkami a šikanováním, panujícím v arménské národní armádě. Ze zprávy Ministerstva zahraničí Spojených států o dodržování lidských práv za rok 2001 ze dne 4. 3. 2001 bylo zjištěno, že výsledky vlády na poli ochrany lidských práv jsou velmi neuspokojivé, a to i přes zlepšení v některých oblastech. Došlo k případům úmrtí v armádě v důsledku špatného zacházení nebo týrání. V zemi došlo k 92 úmrtím příslušníků ozbrojených sil, údajně v důsledku špatného zacházení a nehod při výcviku. Ústava a zákony týrání zakazují. Vláda případy týrání, které mají na svědomí bezpečnostní služby, neprošetřovala až na několik výjimek. Podle vládních údajů počet úmrtí branců při výcviku a v důsledku fyzického týrání v roce 2000 klesl, avšak 20 % vojenských velitelů bylo v průběhu roku propuštěno kvůli násilí v jejich jednotkách. Ze zpráv předložených žalobcem, a to ze světové zprávy Human Rights Watch za rok 2002 bylo zjištěno, že přetrvává mučení, bití a smrtelná zranění vojáků v armádě utrpěná mimo bojové akce. Fyzické zneužívání nových odvedenců důstojníky a staršími odvedenci je nadále systematické. Nadřízení vymáhají na odvedených peníze a zneužívají ty, kteří odmítají poslechnout. Vojenští vyšetřovatelé připisují mnoho úmrtí vojáků sebevraždám, údajně proto, aby zakryli úmrtí z řady jiných příčin. V detenčních zařízeních, řízených vojenskou prokuraturou, je rozšířené mučení. Ze světové zprávy Human Rights Watch 2003 bylo zjištěno, že ačkoliv počet úmrtí v armádě mimo bojové akce poklesl (92 úmrtí v roce 2001) nedošlo k žádné zásadní reformě, aby se snížila brutalita v armádě. Úřad vojenského prokurátora systematicky maří vyšetřování bití a zabíjení odvedenců staršími vojáky.

Se zřetelem ke zjištěním učiněným ve vztahu k osobě žadatele a situaci, která by nastala, pokud by se vrátil do Arménie, nelze dovodit, jak tvrdí stěžovatel v kasační stížnosti, že žalobci nehrozí v případě návratu do Arménie nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu. Podle názoru Nejvyššího správního soudu je nadevší pochybnost prokázáno, že pokud by se žadatel vrátil do Arménie, musel by požádat o zaregistrování u oblastního vojenského povolávacího úřadu. Tato skutečnost ostatně vyplývá i ze sdělení arménského velvyslanectví ve Vídni ze dne 22. 1. 2001. Bylo-li tedy ze zprávy Human Rights Watch za rok 2002 a 2003 (které sice správní orgán k dispozici neměl, ale měl mít) zjištěno, že přetrvává mučení, bití a smrtelná zranění vojáků v armádě utrpěná mimo bojové akce, a dále, že brutalita v armádě se nesnížila (a další skutečnosti o otřesných podmínkách a šikanování panujících v arménské národní armádě) pak nelze

dovodit, že by žalobci takové nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nehrozilo, kdy možnost takového zacházení se v tomto konkrétním případě blíží téměř k jistotě. Nejvyšší správní soud souhlasí dále i s názorem uvedeným v odůvodnění napadeného rozsudku o tom, že nevyslovení překážky vycestování je v rozporu s tam uvedenými smlouvami. K výše uvedenému Nejvyšší správní soud dodává, že otřesné poměry v arménské armádě jsou naznačovány i např. ve směrnici týkající se specifického postavení žadatelů o azyl v Arménii vydané Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky ze dne 6. 6. 2000. Tyto skutečnosti však správní orgán v odůvodnění napadeného rozhodnutí neuvedl a ani je nehodnotil. Nejvyšší správní soud tedy souhlasí se závazným právním názorem vysloveným v odůvodnění napadeného rozsudku i ve vztahu k výroku podle § 91 zákona o azylu.

Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost stěžovatele není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť žalovaný nebyl s kasační stížností úspěšný a žalobce podle obsahu spisu žádné náklady řízení o kasační stížnosti neuplatňoval.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. října 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu